

חברים

להם שני ח"ה להזכירם וכו' אינה התראה גמורה מאחר שאינה לכל אחד בפרט. ומ"מ ש"ע מנין לרבינו ששולחים להם שני ח"ה להזכירם. ואפשר שלמד כן רבינו מדאמרינן בפרק ה' בורקין עדים זוממין לא דמו לעיר הנדחת ויחיד העובד עבודה כוכבים שכן אלו זריכין התראה ועדים זוממין אין זריכין התראה שאלפי' שאינה התראה גמורה כמו שכתבתי מ"מ שם התראה איכה :

מיד מרבין להם בתי דינין וכו'. בפרק חלק (שם ק"ב) אהא דהקן עד שיוצא רובה צני' צנמא היכי עדיין כלומר שאם אהא אומר דין אוקלין אוקלין דין היחיד היאך חמאל שיוצא רובה וידוע דין עיר הנדחת וכן אין לומר שדין וחובשין ש"כ אהא מענה דיום של אלו ואסיקא מרבין להם בתי דינין כלומר כדי שתקבל עדות כלל ביום אחד ואם כן: אלו העובדים רובה מעלין אותם לבית דין הגדול שצירושלים והורגים אותם. כתב הרמ"ה שיש לחמוה על זה דק"ל כר"י דלמך דין וסוקלין ואחד משלים והא דלמך לבסוף מרבין להם בתי דינין ומעיינין בדינייהו ומסקין להו לב"ד הגדול וגמרינן לדיניהו וקסלינן להו לטעמיה דר"ל קאמר דקס"ד דהא דלמך ר"ל מרבין להם בתי דינין לצנמא דייניהו לאלתר קאמרין ואקשי עליה חס' ואהא אהא מוסיף לשערין וחי אהא מוסיף את העיר כולה לשערין ומפסקין דר"ל לא קאמר דגמרינן לדיניהו לאלתר אלא דמעיינין בדיניהו וחי משכחי עובדים רובה מסקין להו לב"ד הגדול וכו' אכל לר' יוחנן ל"ק מידי דכי קא ממעט קרא מרבין קא ממעט והני לר"י יחידים ויניהו דהא קאמ' קאמ' דמ"י צ"ל גמרינן לדיניהו כיוצא דלמך הך בחוקה כשרים ויניהו אכל כהוא חד דמילס לרוב מודה ר"י דמסקין ליה לב"ד הגדול וקסלינן ליה הכס וליכא למימר דגמרא דמסקין ליה הכי דלא כר"י דהא ק"ל ר"י ור"ל הלכה כר"י בר מהקך חלה, והשיב לו הכי אהרן ז"ר משולם בכל ספריו לא מנא כהוז ולא מנר שם ר' יוחנן בכולה שמעתי אלא עולה הוא דמקשה לרבי יהודה דלמך דין וחובשין ח"כ מנאמ' מענה את דין אלא דין וסוקלין ור"ל פליג עלייהו ואמר מרבין להם בתי דינין ומקשינן ליה מהא דלמך חס' ואהא אהא מוסיף לשערין וכו' ומתוך ליה אליבא דריש לקיש וקסבר רבינו כיון דשקיל וטרי צנמא ומסיק לה אליבא דריש לקיש ש"מ הלכה כחומיה ומסביר טעמיה. ומ"מ כל מי שבא עליו שני עדים וכו'. פשוט הוא דבעינן שני עדים והתראה לכל אחד וכך אמרו צירוש המשנה שם. ודע שמומין כל נפש אדם מתחיל ענין ואומר שאם הודח כלל מוכין כל נפש אדם שבה לפי חרב ואם הודח רובה ולא כלל מוכין טף ונשים של עובדים. ומ"מ ז"ע מ"ל שמכין טף ונשים דלי מדכתיב הכה חכה את יושבי העיר הא למיך לכה יסבה צעיר ויטערף עמהם

שידעו בראיה ברורה שהודחה כל העיר או רובה וחזרו לעבודת כוכבים *אחר כך שולחים

להם שני תלמידי חכמים להזהירם ולהחזירם אם חזרו ועשו תשובה מושב ואם יעמדו באולתן בית דין מצוין לכל ישראל לעלות עליהן לצבא והן צריין עליהן ועורכין עמהן מלחמה עד שתבקע העיר כשתבקע מיד מרבין להם בתי דינין ודנים אותם. כל מי שבא עליו שני עדים שעבד כוכבים אחר שהתרו אותו מפרישין אותו. נמצאו כל העובדים מיעוטם סוקלין אותו ושאר העיר ניצול. נמצאו רובה מעלין אותו לבית דין הגדול וגומרינן שם דינם והורגין כל אלו שעבדו בסיף. *ומכין אות' כל נפש אדם אשר בה לפי חרב טף ונשים אם הודחה כולה. ואם נמצאו העובדים רובה מכים את כל הטף ונשים של עובדים לפי חרב. ובין שהודחה כולה בין שהודחה רובה סוקלין את מדיניה ומקבצין כל שללה אל תוך רחובה. אין לה רחוב עושין לה רחוב. היה רחובה חוצה לה בונין חומה חוץ ממנו עד שיכנס לתוכה שנאמר אל תוך רחובה. והורגין כל נפש חיה אשר בה ושורפין את כל שללה עם המדינה באש. ושריפתה מצות עשה שנאמר ושרפת באש את כל העיר ואת כל שללה: ? נכסי הצדיקים שבתוכה והם שאר יושבי העיר שלא הודחו עם רובה נשרפין בכלל שללה הואיל וישבו שם ממונן אבד. וכל הנהנה ממנה בכל שהוא לוקה אחת שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרם: ? ועיר הנדחת שהוזמו עדיה כל המחזיק בנכסיה זכה ומותר ליהנות בו שהרי הוזמו. ולמה זכה בה שכל אחד ואחד כבר הפקיר ממונו משעה שנגמר דינו. ואינה נבנית לעולם וכל הבונה אותה לוקה שנאמר לא תבנה עוד. ומותר לעשותה גנות ופרדסים שנאמר לא תבנה עוד לא תבנה מדינה כמו שהיתה: ? שיירא העוברת למקום אם עברה בעיר הנדחת והודחה עמה. אם שהתה שם שלשים יום נהרגין בסיף וממונם אבד ואם לאו הן בסקילה וממונם ליורשיהן: ? נכסי אנשי מדינה אחרת שהיו מופקדין בתוכה אע"פ שקבלו עליהן אחריות אין נשרפין אלא יחזרו לבעליהן שנאמר שללה ולא שלל חבירתה. נכסי הרשעים שהודחו שהיו מופקדין במדינה אחרת

השגת הראב"ד * אחר כך שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהיר אותם ולהחזירם אם חזרו ועשו תשובה מושב ואם יעמדו באולתן בית דין מצוין לכל ישראל לעלות עליהן לצבא והן צריין עליהן ועורכין עמהן מלחמה עד שתבקע העיר כשתבקע מיד מרבין להם בתי דינין ודנים אותם. כל מי שבא עליו שני עדים שעבד כוכבים אחר שהתרו אותו מפרישין אותו. נמצאו כל העובדים מיעוטם סוקלין אותו ושאר העיר ניצול. נמצאו רובה מעלין אותו לבית דין הגדול וגומרינן שם דינם והורגין כל אלו שעבדו בסיף. *ומכין אות' כל נפש אדם אשר בה לפי חרב טף ונשים אם הודחה כולה. ואם נמצאו העובדים רובה מכים את כל הטף ונשים של עובדים לפי חרב. ובין שהודחה כולה בין שהודחה רובה סוקלין את מדיניה ומקבצין כל שללה אל תוך רחובה. אין לה רחוב עושין לה רחוב. היה רחובה חוצה לה בונין חומה חוץ ממנו עד שיכנס לתוכה שנאמר אל תוך רחובה. והורגין כל נפש חיה אשר בה ושורפין את כל שללה עם המדינה באש. ושריפתה מצות עשה שנאמר ושרפת באש את כל העיר ואת כל שללה: ? נכסי הצדיקים שבתוכה והם שאר יושבי העיר שלא הודחו עם רובה נשרפין בכלל שללה הואיל וישבו שם ממונן אבד. וכל הנהנה ממנה בכל שהוא לוקה אחת שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרם: ? ועיר הנדחת שהוזמו עדיה כל המחזיק בנכסיה זכה ומותר ליהנות בו שהרי הוזמו. ולמה זכה בה שכל אחד ואחד כבר הפקיר ממונו משעה שנגמר דינו. ואינה נבנית לעולם וכל הבונה אותה לוקה שנאמר לא תבנה עוד. ומותר לעשותה גנות ופרדסים שנאמר לא תבנה עוד לא תבנה מדינה כמו שהיתה: ? שיירא העוברת למקום אם עברה בעיר הנדחת והודחה עמה. אם שהתה שם שלשים יום נהרגין בסיף וממונם אבד ואם לאו הן בסקילה וממונם ליורשיהן: ? נכסי אנשי מדינה אחרת שהיו מופקדין בתוכה אע"פ שקבלו עליהן אחריות אין נשרפין אלא יחזרו לבעליהן שנאמר שללה ולא שלל חבירתה. נכסי הרשעים שהודחו שהיו מופקדין במדינה אחרת

אם נכסי הרשעים שבתוכה וכו'. משנה פרק חלק (שם) נכסי צדיקים שבתוכה אבדו וצבירייתא צנמא מפני מה אמר חזרה נכסי צדיקים שבתוכה יאבדו מי גרס להם שידורו בתוכה ממונם לפיכך ממונם אבד וזה שאמר רבינו הוסיף וישנו שם ממונם אבד: ח ועיר הנדחת שהוזמו עדיה וכו'. ר"פ בחרא דכריתות (דף י"ו [כ"ד]) עיר הנדחת שהוזמו עדיה כל המחזיק בה זכה בה וטעמא דמשנמך דינה כל חד מפקיר ממוניה: ואינה נבנית לעולם וכו'. משנה פ' חלק (דף ק"ב): ? ומ"מ מותר לעשותה גנות ופרדסים. שם במשנה לא הבנה עוד לא העשה אותה גנות ופרדסים דברי ר"י הגלילי ר"ע אומר לא הבנה עוד לכמות שהיתה אינה נבנית אלא נעשית היא גנות ופרדסים ופסק כר"ע דהלכה כר"ע מהביר: מ שיירא העוברת וכו'. צרייתא שם ולא ידעתי למה לא כתב רבינו מה ששינו שם החמרה והגמלת העוברת ממקום למקום הכי אלו מילין אותה ופירש"י שיירא חמרים וגמלת ששחור צעיר ל' יום כדמפרש בצרייתא הכי אלו מילין אותה חס רוב אנשי העיר הודחו וחמרים וגמלים משלימים המיעוט ועושין אותם רוב מילין עליהם שאין ממונם אבד אלא יורדין כיוצא: י נכסי אנשי מדינה וכו'. מיתמא דרב חסדא שם: נכסי הרשעים וכו'. צרייתא שם ואם כל שללה תקבון לרבות נכסי רשעים שבתוכה

נשרפין אלא יחזרו לבעליהן שנאמר שללה ולא שלל חבירתה. נכסי הרשעים שהודחו שהיו מופקדין במדינה אחרת אם נכא מניעה לא: ב פ"ק דב"ב, ע' סלכות נדרים:

לחם משנה

דרש לקיש דפריך איני והאמר רבי יוסי בר חמא וכו' משמע דהלכתא כותיה: בונין חומה הון ממנה עד שיכנס וכו'. שנאמר אל תוך רחובה מסיק ליה ממאי דקאמר אל תוך שיהי די לומר ברחובה מדקאמר אל תוך דריש הכי אל תוך העיר שצריך שיהיה רחובה:

מ שיירא העוברת וכו'. פרק חלק (דף ק"ב) והוא הדין דמלאת כדאמרו במשנה החמרה והגמלת הכי אלו מילין:

י נכסי אנשי מדינה וכו'. שם מיתמא דרב ומוקי לה כגון דקיבל עליה אחריות: נכסי הרשעים שהודחו וכו'. שם במשנה וכל רשעים צין שבתוכה צין שחובה לה הכי אלו אבדו וצנמא אחר רב חסדא ונבנא ליה חומה ופירש"י הקרובים לעיר שיכולים לקבלם להוך העיר באותו היום עמא וכו' ע"כ. משמע דס"ל דאם הם קרובים לעיר

התראה לכל אחד ואחד אכל כשהודחה רובה כששולחין השני תלמידי חכמים אין צריך אלא להתרות לכלם יחד ומשום הכי לא כתב רבינו שם ומתרינן לכל אחד ואחד ומה שאמרו צנמא לומר שצריכין התראה לכל אחד ואחד היינו למדיחים וכדמשמע שם מדברי רש"י ז"ל:

ו אחר כך שולחים להם וכו'. *כפי גרסת ספרינו אין מקום להשגת הראב"ד ז"ל שאין לא הוזכר התראה מתחלה. ובגמ' בפ' חלק (דף ק"ב) פליגי ר' יוחנן ור"ל חד אמר דין וסוקלין וחד אמר מרבין להם בתי דינין ופסק רבינו כריש לקיש ואע"פ דר' יוחנן פליג עליה קיימא לן דהלכתא כותיה דר"ל משום דהאמ' דגמרא שקיל וטרי אליבא

חכמים להזהיר אותם ולהחזירם אם חזרו ועשו תשובה מושב ואם יעמדו באולתן בית דין מצוין לכל ישראל לעלות עליהן לצבא והן צריין עליהן ועורכין עמהן מלחמה עד שתבקע העיר כשתבקע מיד מרבין להם בתי דינין ודנים אותם. כל מי שבא עליו שני עדים שעבד כוכבים אחר שהתרו אותו מפרישין אותו. נמצאו כל העובדים מיעוטם סוקלין אותו ושאר העיר ניצול. נמצאו רובה מעלין אותו לבית דין הגדול וגומרינן שם דינם והורגין כל אלו שעבדו בסיף. *ומכין אות' כל נפש אדם אשר בה לפי חרב טף ונשים אם הודחה כולה. ואם נמצאו העובדים רובה מכים את כל הטף ונשים של עובדים לפי חרב. ובין שהודחה כולה בין שהודחה רובה סוקלין את מדיניה ומקבצין כל שללה אל תוך רחובה. אין לה רחוב עושין לה רחוב. היה רחובה חוצה לה בונין חומה חוץ ממנו עד שיכנס לתוכה שנאמר אל תוך רחובה. והורגין כל נפש חיה אשר בה ושורפין את כל שללה עם המדינה באש. ושריפתה מצות עשה שנאמר ושרפת באש את כל העיר ואת כל שללה: ? נכסי הצדיקים שבתוכה והם שאר יושבי העיר שלא הודחו עם רובה נשרפין בכלל שללה הואיל וישבו שם ממונן אבד. וכל הנהנה ממנה בכל שהוא לוקה אחת שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרם: ? ועיר הנדחת שהוזמו עדיה כל המחזיק בנכסיה זכה ומותר ליהנות בו שהרי הוזמו. ולמה זכה בה שכל אחד ואחד כבר הפקיר ממונו משעה שנגמר דינו. ואינה נבנית לעולם וכל הבונה אותה לוקה שנאמר לא תבנה עוד. ומותר לעשותה גנות ופרדסים שנאמר לא תבנה עוד לא תבנה מדינה כמו שהיתה: ? שיירא העוברת למקום אם עברה בעיר הנדחת והודחה עמה. אם שהתה שם שלשים יום נהרגין בסיף וממונם אבד ואם לאו הן בסקילה וממונם ליורשיהן: ? נכסי אנשי מדינה אחרת שהיו מופקדין בתוכה אע"פ שקבלו עליהן אחריות אין נשרפין אלא יחזרו לבעליהן שנאמר שללה ולא שלל חבירתה. נכסי הרשעים שהודחו שהיו מופקדין במדינה אחרת

שאינו דורון כשאר זכאים ולא מכפרים שום כפרה עכ"ל. ורבינו נראה דמפרש דר"ש אחא לאפלוגי אח"כ כדמוכח לישנא דר"ש אומר דאי לפרשוי אחא ה"ל ח"ר שמעון ואלבנה דרבינא חנא קמא חני קדשי מוצח ימוחו לא שנה תמימים ל"ש בעלי מומין והבין רבי שמעון ב"ק דהיינו באותן שאין נאכלין במומן אבל בכור ומעשר שהם נאכלין במומן שללה יניחו ובכלל בהמה הו'

ואחא ר"ש למיחר דבכור ומעשר בעלי מומין אימעיטו מבהמה דדרשין לקרא הכי בהמה מי שנאכל לבעלים בחורג בהמה יאזו אלו שיש להם שם לוי שאין נאכלין בחורג בהמה שאין אומרים בהמה עיר הנדחת אלא בהמה בכור ומעשר של עיר הנדחת ופליגא הא דרשא דרבינא לדרשא דשמואל דרבינא מבהמה דריש אליבא דר"ש דבעלי מומין דבכור ומעשר של שמים הן ושמואל דריש דבכלל בהמה יניחו דאמר שמואל כל שהוא קרב לגבוה כשהוא חס וכשהוא בעל מום לריך פדייה כגון שאר קדשים קלים הוון מבכור ומעשר משללה ולא שלל שמים אימעיטו דאין מחרימין אותם עמה וכל שקרב כשהוא חס ואינו נפדה כשהוא בעל מום אלא נאכל במומו כגון בכור ומעשר כשהוא בעל מום מבהמה נפקא דיוון דהשחא נאכל לבעלים בהמה קריין ביה ופסק רבינו כח"כ, ודקך זה נראה שהבין הראב"ד דרבינו. ומ"ש דר"ש אינו חולק כבר כתבתי דחולק הוא והבאתי ראיה לזה מדקדקתי ר"ש אומר ולא קמתי אר"ש ואע"כ דכלאו אמוראי מפרשי למלחיה משום הכי ליחא למידהי סברא דח"כ דהיי אמוראי שקלי וטרו להבין דרבינו לא לפסוק הלכה כמותו ואילו הו' צנו בעיי אליבא דהו' אפטר לומר דסבירא לכו כוותיה אי נמי שקלי וטרו למשמע מדבריו לח"כ. ועוד י"ל דאפילו אם המא' לומר דסבר רבינו דר"ש לא פליג ופליגא הא דרבינא דאמר לה"ש בעלי מומין לאו בכלל בהמה יניחו דשמואל דאמר כל שקרב כשהוא חס ואינו נפדה כשהוא בעל מום אלא נאכל במומו כגון בכור ומעשר כשהן תמימים לאו שלל שמים מיקרו כיון שאם יארע בהם מום יאכלו

לבעלים והילכך אלמדיק בהמה למעוטי בכור ומעשר תמימים דמשללה ליכא למעוטינהו אבל כשהן בעלי מומין בהמה קריין ביה ובסיוף ואע"כ דרבינא דבהמה הו' מפרש דברי ר"ש דאפילו בעלי מומין לאו שללה יניחו מ"מ כיון דשמואל פליג עלייה והלמודא נמי מקשה בפשיטות אלא דבעלי מומין שללה יניחו סבר רבינו דהיי נקטינן: ועל מ"ש רבינו ואח"כ שורפין אותם. כהן הראב"ד לא ידעתי למה שורפין אותן שלל שמים היה ולא חל עליו איסור עכ"ל. וי"ל דסבירא ליה לרבינו דבהמה עיר הנדחת מיקרו ואריא דהקדש הו' דרבינא עניייהו וכיון דנחלקא אריא דהקדש חל עליו מיד איסור עיר הנדחת ולפי זה לא קאי ואח"כ שורפין אלא חקדשי בדק הבית. ומ"מ נשאר מקום עיון אמאי שורפין אותם ואין להגבין דבין בהמה עיר הנדחת. ונראה לי דאין נמי דבהמה קדשי בדק הבית אחר שנקדים והנהגה אלא לפי שקדשי בדק הבית שם כולל לכל הדברים המוקדשים לבדק הבית ועוד שעל הרוב אין מוקדשין לבדק הבית ב"ח אלא דברים אחרים משום הכי נקט שורפין. ומ"ש שנאמר שללה לא קאי על מה שכתב בסמוך שורפין אותו אלא אמאי דקדשי ימוחו או יפדו:

יד התרומות שכתובה אם הגיעו ליד כהן וכו'. משנה שם (סנהדרין ק"א) תרומות ירקבו ובגמ' אומר רב הסדא לא שנו אלא תרומה ביד כהן אבל ביד ישראל נתן לכהן שבעיר אחרת. ופירש"י טעמא דירקבו ולא בשריפה דאע"כ דממון כהן הו' מ"מ קדש חקרו ולא מזלזלין ביה כולי האי:

בז מעשר שני וכסף מעשר שני וכהני הקדש וכו'. משנה שם מעשר וכהני הקדש יגזו ופי' רש"י מעשר שני אע"כ שהוא נאכל לישראל הואיל וקדש חקרי לא אמרינן ישרף אלא יגזו. ובגמ' אמר רבא חל רחובא את כל שללה פרט לכסף הקדש וכסף מעשר. ונראה שלא היה במוכח רבינו כסף הקדש אלא פרט לכסף מעשר ומינה נשמע לכסף הקדש:

בז כל העושה דין בעיר הנדחת הרי זה כמקריב עולה כליל עד כוף הפרק. משנה שם: **הבסית**

משנה למלך

יד ההקדשות שכתובה קדשי מוצח ימוחו. (א"ה עיון בדברי רב המהדר פ"ג מהלכות נגזות דין ה' ונפקא י"ד מהלכות אבל):

יב שער הראש אבל של פאה וכו'. בעיה שם ופסק רבינו לחומרא דאכור חף בשל זדיקים:

בז מעשר שני וכו'. שם (דף ק"ב) דבריהם ורב הסדא מוקי להך דבריהם במעשר של עיר הנדחת שכתוב לירושלים ונפל מחיות ירושלים. דאי הוון לירושלים מומן נצוה הוא לירושלים עומה אינה נעשה עיר הנדחת וע"כ בעיר אחרת היא ונפל מחיות כדי שלא הקלוס מחיות. ורבינו לא ביאר זה והוא ז"ל פסק כרב הסדא במעשר שני בגמ'.

מגדל עז

והגבין כו'. כוף פרק חלק שם: כתב הראב"ד ז"ל דומה שהרב סבר וכו'. (עיון ב"מ ד"ה והראב"ד ז"ל וכו') כשאר זכאים ואין מכפרים שום כפרה עכ"ל: ואני אומר השמעה סוף פרק חלק (דף ק"ב) היא וסוגיא מוכחה דעד כאן לא פליגי מדאוקי ריש לקיש לברייתא בקדשים שחייב בההוון:

שכתובה לה אחר רב הסדא ובקדשים לחוכה. ונראה שרבינו מפרש דרב הסדא הכי קאמר הא דאמרין דנשרפים וא"כ הרי הן אסורין בהגא' ה"מ כשנקבצו לתוכה אבל אם לא נקבצו לתוכה אלא נשאר חוץ לעיר ולא נשרפו ע"פ השא' מותרים בהגא' ולא חייבא דאסורי משום דכל העומד לישקף כשרוף דמי ומאדבין אותו אלא יתנו לירושלים, ולענין ליהטת מהן קודם שישקף שלל העיר וקודם קביעת הכנסים האלו לתוכה נראה דאסורים בהגא' דהא עומדים לישקף הם אבל כיון שנקבצו שלל העיר שוב אין נכסים אלו עומדים לישקף כ"ל:

יא בהמה תאיה של עיר הנדחת ותאיה של עיר אחרת שתייה בתוכה הכי וז' אסורה ועיסה וכו'. מימרא דרב הסדא שם ואמר שם מאי טעמא בהמה כמאן דלא פליגא דמיא עיסה כמאן דפליגא דמיא כלומר א"ל לכוין בשך בלא שחיטה והאי לאו לשחיטה קיימא אלא למיתה וכל-זית חיות מעורב בו איסור עיר הנדחת ואפילו ששחטה אחר כך שכבר אפשר לחלקה אסורה לפי שכבר נאכרה בעודה בחיים וטוב לא יתנה מידיו אותו איסור אבל עיסה משעה ראשונה כמאן דפליגא דמיא לפי שמהמה שעה היה אפשר לחלקה ולא היה חלק של עיר הנדחת מעורב בה:

יב בהמה של עיר הנדחת שנשחטה. שם (סנהדרין ק"ב) בעי רב הסדא בהמה עיר הנדחת מהו דהיהני בה שחיטה לטעמה מידיו נבלה לפי הרב אומר רחמנא ל"ש שחטה מישחט ל"ש קטלה מיקטל או דילמא כיון דשחטה מהניא לה שחיטה מאי חיקי, ומשמע שאם היה מותרת אחר שחיטה פשיטא דלא מטמאה ואין לומר דמותרת בהגא' ואסורה בלילה דהא כיון דאשתחא בהגא' חלמא פקע מעלה איסור עיר הנדחת ואפילו באכילה שריא אלא ודאי דאסורה בהגא' אפילו לאחר שחיטה ומציעא ליה אי מטמאה או לא: שער הראש וכו'. שם בעי רב יוסף שער נשים דקדויות מהו אומר רבא הא דרשעניות אסור חקבון ושרפת כתיב מי שאינו מחוסר אלא קביעה ושריפה יאל זה שמחוסר חלישה וקביעה ושריפה אלא אחר רבא כפאה נכרית כלומר גידול של שערות דעלמא שעושין לגוי קא מבטי לרב יוסף אם הוא של דקדויות ואסיקא בתיקו ומיקו דאיסורא לחומרא:

יג פירות המחזירין וכו'. שם ח"ר היו זה חילנות תלושין אכורים מחזירים מותרים ומפרש רבינו הטעם משום דהקבון ושרפת אחר רחמנא וכן פירש"י וכיון דמהאי טעמא הו' פירות נמי הו' הדיו והוא הטעם. וא"כ מאי קאמר רבינו וכו' לשער הראש והרי כבר ביאר דין זה: בסמוך ועוד למה דבין השער שהוכר בגמרא חקבון ושרפת לא הזכירו רבינו וכאן שלא הוזכר בגמרא הזכירו רבינו. וי"ל לפי שרבינו רצה ללמוד לפירות מחילנות כתב דין הפירות וכתב בו הטעם כלומר זיל בחר טעמא ותרצה דחילנות לאו דוקא ותדע דהא שער הראש דשרייה לעיל הו' מהאי טעמא ואין חילוק בין שער לפירות וא"כ מה"ל לשער הראש פירוש וכו' דמתקבון ושרפת נעיק סיחרא לשער הראש: ההקדשות שכתובה חמימים הכי הם קדשי מוצח וימוחו וכו' רשעים הועבה וכו'. שם ח"ר היו זה קדשי קדשים קדשי מוצח ימוחו קדשי בדק הבית יפדו ר"ש אומר בהמה ולא בהמה בכור ומעשר אחר מר קדשי מוצח ימוחו ואמאי ירעו עד שיטמאבו וימכרו ויפלו דמיהם למדבר רבי יוחנן אומר זבח רשעים הועבה ריש לקיש אומר ממון בעלים הוא הכא בקדשים קלים ואליבא דר"י הגלילי וידוע דהלכה כר"י ואמרין הו' ר"ש אומר בהמה ולא בהמה בכור במאי עסקין חילמא בתמימים שלל שמים הו' אלא דבעלי מומין שללה היא אחר רבינא לעולם דבעלי מומין ומי שנאכל בחורג בהמה יאזו אלו שאין נאכלין בחורג בהמה אלא בחורג בכור ומעשר שלל שמים יניחו ופליגא דשמואל דאמר שמואל כל שקרב כשהוא חס ונפדה כשהוא בעל מום משללה אימעיטו וכל שקרב כשהוא חס ואינו נפדה כשהוא בעל מום מבהמה נפקא:

והראב"ד ז"ל כתב א"ל דומה שהוא סבר דר"ש חולק וקא פסק הוא כח"כ. ולי נראה דר"ש אינו חולק וק"ל כוותיה וכלאו אמוראי מפרשי למלחיה ורב פפא דהו' בחרא מפרש למלחיה אפילו בבעל מום וייהו לכהן אחר ואין כאן זבח רשעים הועבה שאין

לחם משנה

לעיר הולכים להביאם ולקבצם פה ולשרפם, אבל מלשון רבינו ז"ל לא משמע כן אלא פירוש רב הסדא הוא דאם אחר שהודחו ונקבצו עמה הרי אלו אובדין אע"כ שלא היו שם בשעת הדחה וזוהי שאמר אם נקבצו עמה וכו':

יב שער הראש אבל של פאה וכו'. בעיה שם ופסק רבינו לחומרא דאכור חף בשל זדיקים:

יד הבכור והמעשר וכו'. משמע ליה דפליג ר"ש אח"כ וכו' ס"ל דבכור ומעשר בכלל בהמה ופסק דהא ח"כ:

בז מעשר שני וכו'. שם (דף ק"ב) דבריהם ורב הסדא מוקי להך דבריהם במעשר של עיר הנדחת שכתוב לירושלים ונפל מחיות ירושלים. דאי הוון לירושלים מומן נצוה הוא לירושלים עומה אינה נעשה עיר הנדחת וע"כ בעיר אחרת היא ונפל מחיות כדי שלא הקלוס מחיות. ורבינו לא ביאר זה והוא ז"ל פסק כרב הסדא במעשר שני בגמ'.

דמדיח לא מקרי אלא מדיח עיר הגדלה ומדיח עיר הלהת לא מקרי מסית :
 היה זה שהדיח רוב העיר נביא מיחתו במקילה והגדלים הרי הם כיחידים וכו' . כלומר
 אע"פ שהיה נביא זה שהדיח רוב העיר לא נשחטה דינם מפלגו היה הדיוט וכיון
 שאינו אלא אחד דינם כיחידים וכמו שנחבאר בפרק שקודם זה : ואם הודחו רוב
 אנשי העיר וכו' . כבר פירשתינו בפרק שקודם
 זה : המסית שהסית בין בלשון רבים בין
 בלשון יחיד וכו' עד העמודים שם ברוח
 מביאין אותו לב"ד וסוקלים אותו . הכל משנה
 בפרק ד' מיתות שם . וז"ל היכי קאמר שלשון
 שאומר המסית הוא אעבוד שאינו אומר אליו
 העבוד או נעבוד . וז"ל שאומר אעבוד אני
 במחלה ואתה אחרי , או שאמר אלך ואעבוד
 שמחוסר הליכה אע"ג דאיכא למימר אדכי
 הדך ביה , או שאומר בלשון רבים נלך ונעבוד
 בכל ענין מקרי מסית :

פ"ה א המסית אחד מישראל בין איש בין אשה וכו' אע"פ שלא עבד המסית ולא המוסס וכו'. פרק ארבע מיתות (סנהדרין ס"ו) חזק נבי מסיח אמר לשנים הם עדיו ומביאין אותו לב"ד וסוקלין אותו, והא ודאי אוחס שנים לא עבדו ולא קבלו לעבוד ואפילו הכי סוקלין אותו מפני שאורח לעבוד לבד : בין שהיה המסית הדינו בין שהיה וכו'. בסוף המחזקין (שם פ"ט) נביא שהיה כלומר שמהנהג בשם הקב"ה לעבוד כוכבים וסוקליה ר"ש אומר בחזק וספק כח"ק: בין שהיה המסית יחיד איש או אשה וכו'. בביתא פרק ארבע מיתות (ס"א) אחד יחיד הניסח ואחד רבים הניסחים ואע"ג דפסא דברייחא מיירי לענין דין הניסחים ה"ה לענין המסית ופשוט הוא :

ב המסית אם רוב אנשי העיר הרי זה מדיח וכו'. משנה (שם ס"ז)

המדיח זה האומר לך ונעבוד כוכבים ובגמרא מדיחי עיר גדחתה שו כלומר ואשמעין למדיח

פרק חמישי

א המסית אחד מישראל בין איש בין אשה הרי זה נסקל "אע"פ שלא עבד המסית ולא

המוסות עבודת כוכבים אלא מפני שהורחו לעבוד. בין שהיה המסית הדיוט בין שהיה נביא בין שהיה המוסת יחיד איש או אשה או יחידים מיתתו בסקילה: **ב** המסית את רוב אנשי העיר הרי זה מדיח ואינו נקרא מסית. היה זה שהדיח רוב העיר נביא מיתתו בסקילה והנדחים הרי הן כיחידים ואינם כאנשי עיר הנדחת עד שיהיו המדיחים שנים. ואחד האומר אמרה לי עבודת כוכבים עבודה. או שאמר אמר לי הקב"ה עבדו עבודת כוכבים הרי זה נביא שהדיח. ואם הודחו אחריו רוב העיר נסקל. המסית שהסית בין בלשון רבים בין בלשון יחיד הרי זה נסקל. כיצד האומר לחבירו אעבוד כוכבים. אלך ואעבוד נלך ונעבוד בעבודה פלונית שדרך אותה עבודת כוכבים להעבד בה. אזכח אלך ואזכח נלך ונזכח. אקטר אלך ואקטר נלך ונקטר. אנסך אלך ואנסך נלך וננסך. אשתחווה אלך ואשתחווה נלך ונשתחווה הרי זה מסית. הסית לשנים הרי הן עדיו והן מביאין אותו לבית דין ומעידין עליו שכך אמר להן וסוקלין אותו: **ג** ואין המסית צריך התראה. אמר לאחד הוא אומר יש לי חברים רוצים בכך ומערים עליו עד שיסית בפני שנים כדי להרגו. אם לא רצה המסית להסית לשנים מצוה להכמין לו. **ד** כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינין עליהן חוץ מזה. כיצד מכמינין לו המוסת מביא שנים ומעמידן במקום אפל כדי שיראו המסית וישמעו דבריו ולא יראה אותם והוא אומר למסית אמור מה שאמרת לי ביחוד והוא אומר לו והמוסות משיבו היאך נניח את אלהינו שבשמים ונלך ונעבוד את העצים ואת האבנים. אם חזר בו

א סמ"ג לאוין כז : ב סמ"ג לאוין טז :

א

לחם משנה

בסקילה הוא ז"ל כחז ב' שלמעלה שמדי רוב העיר הוא בסקילה. לכן נראה לעיר דהיכא דהעיר נעשית עיר הנדחת אז ודאי בוקלין את המדינה אבל אם אינה נעשית עיר הנדחת אין בוקלין מדיניה. וסובר הוא ז"ל דדוקא המסים ליחיד לבד אז ודאי בסקולין אותו וכל המדינה את הרבים אין בוקלין אותו אלא א"כ הודת רוב העיר ויהיו מדיניה שנים שנעשית עיר הנידחת ויש טעם לשבח בדבר המסים לאחד לבד הוא מפתח אותו לדול עמו אבל המסים לרבים אינו יכול לפתוחם כל כך מהרה שהם רבים לא יתפחו בדברי היחיד ולכן אין עונשו חמור כל כך ואינו נסקל אלא א"כ הודת רוב העיר ויהיו מדיניה שנים שאז נעשית עיר הנדחת שאז אמרה חורה לסקול למדיחים כשיש לעיר דין עיר הנדחת אבל בלאו הכי אינו נסקל ופטור מדין מיתה בית-דין והייב בידי שמים וצין שהודה רובה בוקלין את מדיניה כלומר טעמא שהיה כולה או רובה שנעשית עיר הנדחת אז ודאי בוקלין את מדיניה אבל אי לא הכי אין בוקלין את מדיניה דאי לאו הכי לישמעין רבנות שם הודה מעוטת בסקולין והשפלה אתי שפיר שכתב רבינו א"ה זה שהיה רוב העיר נביא כלומר דוקא היכא שהוא נביא אז ודאי בוקלין אותו אע"פ שהיה אינה נעשית עיר הנדחת מפני שהמדינה אחד אבל אם הוא הדיוט אין בוקלין אותו כיון שאינה נעשית עיר הנדחת, ומה שכתב אם הודה אחריו רוב העיר משמע טעמא דהוא רוב אבל מיעוט אינו נסקל אע"פ דנביא המסים ליחיד נסקל הוא מפני שהמסים לאחד עונשו חמור כמו שאמרנו אבל נביא המדינה לרבים כיון שאינו רוב העיר אינו נסקל אלא שהוא בחנק. וזהו שכתב ב' ט' מהלכות יסודי חורה שבביטול מקצת וקיום מקצת בעבודת כוכבים הוא נחנק מפני דהם אינו מדינה רוב העיר. ומה שאמרנו רבנן דבקים מקצת וביטול מקצת בעבודת כוכבים הוא בסקילה הוא נביא שהיה דהיינו שהיה רוב העיר רוב המיעוט ודאי אינו נסקל מקצת דלך הנביא אשר ידבר בשמי וכמו שכתב שם אבל הדין ודאי פטור כמו שאמרנו. והשאלה דכיון כרב חסדא מאוס לרבו דרב המונע הוא וסבירא ליה דבטול הגוף בשאר מותו ט"ס בחנק וכמו שכתב הר"ם אז שם וכן אם עקר וכו' וביטול וקיום מקצת בעבודת כוכבים ודאי דהוא בסקילה כרבנן דדוקא כשהיה רוב העיר וכמו שכתב כאן אבל המיעוט ודאי שהוא בחנק כמו שכתב שם. וה"ל איך אמרין ב' ארבע מיתות (דף מ"ז) המסים זה ההדיוט טעמא דהדיוט הא נביא בחנק מתניחין ר"ש דילמא רבנן היה דכי אמרו רבנן ההם בסקילה דוקא בדין רוב העיר אבל במסית ודאי הוא בחנק, וי"ל דמשמע ליה לגמרא דרבנן אפילו במסית נביא אמרו בסקילה משום דבס"פ הנחנקין מפרש בגמרא דאיתא דהנה הדהה ממסית כיון דגמרינן נביא ממסית א"כ ילפינן נמי מה מסית בסקילה אף נביא מסית בסקילה אבל ר"ש לא גמר אלא הדהה ממסית. ואלו שהבינו ליה ממ"ש רבינו למעלה הסית לשנים הן הן עדיו ומביאין אותו לב"ד ובוקלין אותו דמשמע דאע"פ שהסית לרבים הוא בסקילה דלפני לומר דמה שאמר הסית לשנים רואה לומר כל אחד ואחד לבדו וכיון שאמר להם כהן נעשית עדים ומביאין אותו לב"ד, וכן מה שכתב רבינו בין שהיה המוסת יחיד איש

בגבולין דממון גבזה הוא שכן כחב בהלכות פקדונות פרק שמי עיניה של מעשה שמי
בירושלים חייבת בחלה משמע בגבולין ממון גבזה פטור וא"כ היה לו לבאר כן ולא
ידעתי למה :

פ"ה א המסית אחד מישראל בין איש ובין אשה הרי זה נסקל אע"פ שלא עמד וכו'. פ' ד' מיתח (דף ס"ז) ממי שנבסקין מסית ואמרו שם במשנה המסית זה הדיוט ובגמרא אמרו טעמא דהדיוט הא נביא בחנק וכו' מהמיתין מני ר"ש הו' דהניא נביא שהדיח בסקילה ר"ש אמר בחנק ובסוף פרק ההנחין (דף ז') אמרו חזו רבנן נביא שהדיח בסקילה ר"ש אמר בחנק וכו' א"ר חסדא מתלווק בעוקר הגוף בעבודה כוכבים וקיום מקא וביטול מקא דעבודה כוכבים דרחמנא אמר מן הדרך אפילו מקא דרך אבל עוקר הגוף בשאר מנות דברי הכל בחנק וקיום מקא וביטול מקא דשאר מנות דברי הכל פטור מחיב רב המונה וכו' רב המונה אמר מחלוקא לעוקר הגוף בין בעבודה כוכבים בין שאר מנות וקיום מקא וביטול מקא דעבודה כוכבים אמר מן הדרך אפילו מקא מן הדרך אבל קיום מקא וביטול מקא משאר מנות דברי הכל פטור וביש"י ז"ל בעוקר כל הגוף בעבודה כוכבים ואומר נאטויה ברוח הקדש מפי הגבורה להחנאות לעקור כל מנות עבודה כוכבים מן התורה או לקיים מקא וכו' ע"כ. משמע דלכזיו עלמא הנביא שקיים מקא וביטול מקא משאר מנות הוא פטור כלומר שאם רואה ודאי לעקור מנות אחת לגמרי ודאי שהוא חייב אבל אם עוקר מנות אחת במקא ומקיימה במקא פטור אבל בעבודה כוכבים כפי האי גוונא חייב וכן עבודה ולמחר בטלה דהיינו קיום מקא וביטול מקא כמו שכחב הוא לקמן והיינו פלוגתא דח"ק ור"ש בין לרב חסדא בין לרב המונה אלא דלרב המונה פליגי נמי בעוקר גוף שאר כל המנות ולרב חסדא ללא אבל בקיום מקא וביטול מקא דעבודה כוכבים כולי עלמא מודו דפליגי ולרבנן בסקילה והשאה ודאי י' טימא גדול על רבינו שזא פסק כחן כרבנן כפי פירושא נביא שהדיח בסקילה ובהלכות יסודי התורה פרק השעיר כחב וז"ל לפיכך אם יעמוד איש וכו' וביאר שהנביא שצא לעקור דבר מן התורה יהנך כמו שכחב למטה וכן אם עקר וכו' עוד כחב שם דאם אמר עבודה היום ולמחר בטלה שיהנך והשאה קשה רבינו כמאן פסק אי כרב המונה ודאי אי אפשר שהרי הוא סובר שרבנן נמי פליגי בעוקר הגוף בשאר המנות ואמרי בסקילה והוא כחב שם בפרק עשירי עקר דבר מן הדברים הוא ביהנך ואי כרב חסדא הא איכו סובר דבבטול מקא וקיום מקא דהיינו היום עבודה ולמחר בטלה דהוא בסקילה לרבנן ואם כן איך כחב הוא ז"ל שיהנך הא לרבנן הוא בסקילה והוא פסק כרבנן. עוד י' לרדקא בלאון רבינו דנראה דפליגי מדידיה אידדיה שבהלכה כחב שהמסית בין שהיה נביא בין שהיה הדיוט שזא בסקילה ואחר כך כחב שאם הודחו אחר הניאו רוב העיר נסקל משמע דאי לא הכי הלא שהודח מיעוטו אינו נסקל והוא הפך מ"ש למעלה ושכחב שאפילו שהסית הנביא ליהיד הוא נסקל. ועוד קשה במ"ש היה זה שהדיח רוב העיר נביא מיתחו בסקילה דמשמע שאם היה הדיוט אינו

מנדל עוז

פ"ה המסית אחד מישראל עד לעמוד . ס' הנחמין (דף ס"ט) : בין שהיה המסית כו' עד ימוחו בסקילה . הכל ס"פ ארבע מיתות (דף ס"א וס"ב) ופ' הנחמין (דף ס"ט) : המסית את רוב אנשי העיר כרייז' מדיח ואינו נקרא מסית . במחילה ובספרי : היה זה ששדית רוב העיר וכו' . פסק הנחמין (דף ס"ט) : והגדורים הרי הם כיוחיים עד שיכיו המדיחים שנים ואחד האומר כו' עד רוב העיר נסקל . פסק הנחמין (דף ס"ט) ושערי הכתובים מורים כן פרשת ראה : המסית . בספסי עד ומוקלין

בזהריותו ור"ד הוא ומזהרין עלה הא מדסופא ר"ש רישא לאו ר"ש ולא סגי לפרושי כולה סוגיא בלא פלוגתא. ומה שכתב הראב"ד ז"ל דרכ פסא מפרש למתניהו אשניו בעשני מומין כו' נכנסתאות שליו כרינא רגיוניו ודוקא בעשני מומין אוקמה דאין כתיבויס הדקא קושיין לדוכתא איזימא כתיבויס בעל שמיס הוא ואם דכריי רלכ"ד ז"ל י"ל לעמוד אשניו סימא קדשי דקדק כיוס מדקלמא לעולם שכל מומין חמטע דוקא וכלהי מדמיתו הככור והטעמא דקדמורס דכריי ר"מ ז"ל אשקס כח"ק דפרק חלק :